

PROJEKT

UCHWAŁA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ z dnia

.....

w sprawie uczczenia 80. rocznicy wybuchu Powstania Zamojskiego

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej pragnie uczcić 80. rocznicę wybuchu Powstania Zamojskiego, które było zbrojną odpowiedzią Polskiego Państwa Podziemnego na ludobójczą akcję wysiedleń Zamojszczyzny, będącą jednym z głównych aktów terroru hitlerowskich Niemiec wobec Narodu Polskiego.

Założenia niemieckiego Generalnego Planu Wschodniego, opracowanego w 1941 r. na rozkaz Reichsführera SS Heinricha Himmlera, były tragicznym doświadczeniem dla ludności polskiej zamieszkującej tereny Zamojszczyzny. Planowane utworzenie na tym terenie niemieckiego pasa osiedleńczego wzdłuż ówczesnej granicy III Rzeszy z ZSRR spowodowały przymusowe wysiedlenia, które rozpoczęły się w nocy z 27 na 28 listopada 1942 r. Do sierpnia 1943 r. Niemcy zdolali wysiedlić 110 000 mieszkańców Zamojszczyzny z prawie 300 miejscowości, co stanowiło 31 procent zamieszkujących ten teren Polaków. Wysiedlanych osadzano w obozach przesiedleńczych, a następnie po selekcji wysyłano na przymusowe roboty w III Rzeszy, obozów koncentracyjnych czy w przypadku dzieci przeznaczano do zgermanizowania. Tysiące osób zostało zabitych w czasie przeprowadzania akcji pacyfikacyjnych. Na opuszczonych polskich gospodarstwach osadzano kolonistów niemieckich (Niemców i Volksdeutschów), sprowadzonych z innych terenów Europy. W kolonizowanych wsiach stanowili oni rodzaj terenowej uzbrojonej formacji wojskowej. W ramach Ukraineraktion w części polskich wsi osadzano ludność ukraińską, tworząc pas ochronny dla sprowadzanych na teren Zamojszczyzny kolonistów niemieckich.

Rozpoczęcie akcji wysiedleń spowodowało natychmiastową reakcję polskich formacji niepodległościowych, mającą na celu ochronę miejscowej ludności oraz jej dobytku. Na fałę niemieckich zbrodni na Zamojszczyźnie kontratakami odpowiadały miejscowe oddziały partyzanckie Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich. Podjęcie walki nakazywał Rozkaz Komendanta Głównego AK gen. „Grota” Roweckiego z 24 grudnia 1942 r. Komendant BCh Franciszek Kamiński zdecydował o wejściu do działań Kompanii Kadrowej i innych oddziałów BCh.

Podjęto nierówną walkę, z będącą u szczytu sukcesów militarnych Rzeszą Niemiecką, z liczniejszym, lepiej uzbrojonym i wyszkolonym wrogiem. Dzięki zdobyciu przez wywiad Armii Krajowej map z miejscowościami przeznaczonymi do wysiedlenia udało się niekiedy ewakuować ich ludność na inne tereny. Oddziały partyzanckie Batalionów Chłopskich oraz Armii Krajowej atakowały zasiedlane wsie, linie komunikacyjne okupanta, posterunki policji, formacje i komisje dokonujące wysiedlenia. Do lutego 1943 r. polskie podziemie przeprowadziło przeciwko okupantowi ponad 120 akcji zbrojnych.

Największe, najważniejsze starcia w początkach Powstania Zamojskiego to m.in. bitwa pod Wojdą (28 grudnia 1942 r.), akcja „Wieniec II”, (noc sylwestrowa 1942 r. - masowy atak AK na ważne obiekty i linie kolejowe), noc 25 na 26 stycznia 1943 r. akcja odwetowa AK na niemiecką kolonię Cieszyn, 1 lutego 1943 r. zwycięska bitwa czterech kompanii BCh pod

dowództwem kpt. Franciszka Bartłomowicza „Grzmota” oraz plutonu AK Bronisława Piaseckiego „Lisa” pod Zaborecznem. W kolejnej fazie wysiedleń (lato 1943 r.) Niemcy zaangażowali większe siły zbrojne. Natężenie akcji okupanta przyspieszyło rozwój liczebności oddziałów partyzanckich. Dnia 30 listopada 1943 roku rozkazem Komendy Okręgu AK powstał 9 Pułk Piechoty Legionów AK (OP 9).

Walka zbrojna PPP w obronie wysiedlanej polskiej ludności Zamojszczyzny była największym pod względem czasowym i terytorialnym aktem zorganizowanego oporu Polaków przeciwko zbrodniczej polityce niemieckiej na okupowanych przez III Rzeszę obszarach II Rzeczypospolitej. Działania odwetowe polskiego podziemia na Zamojszczyźnie, z powodu ich intensywności zostały określone przez Niemców mianem Powstania Zamojskiego. Wobec intensywności polskiego oporu dnia 22 lutego 1943 r. Generalny Gubernator Hans Frank nakazał przerwanie akcji wysiedleńczej.

Powstanie Zamojskie zakończyło się zatrzymaniem akcji wysiedlania polskiej ludności Zamojszczyzny. Z zaplanowanych do wysiedlenia 700 wsi Niemcy zdołali wysiedlić 294. Źródłem polskiego zwycięstwa była bardzo dobra organizacja lokalnych struktur wojskowych Polskiego Państwa Podziemnego oraz skuteczne pozyskanie uzbrojenia po regularnych jednostkach Wojska Polskiego, kapitulujących we wrześniu 1939 roku. Powstańcy stoczyli kilkaset potyczek i bitew z oddziałami okupanta niemieckiego. Działania wojskowe PPP nie przyniosłyby rezultatów, gdyby nie wsparcie ludności cywilnej. Mieszkańcy wstępowali do walczących oddziałów, pomimo zagrożenia niemieckim odwetem, wieś „żywiła” partyzantów i zapewniała im kwatery.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej pragnie uczcić pamięć wszystkich ofiar niemieckiego ludobójstwa na Zamojszczyźnie, w tym ponad 30 tys. dzieci Zamojszczyzny, które padły ofiarą hitlerowskich okupantów.

W 80. rocznicę wybuchu Powstania Zamojskiego Sejm Rzeczypospolitej Polskiej oddaje hołd żołnierzom Polskiego Państwa Podziemnego, którzy nieśli pomoc i ratunek mieszkańcom Zamojszczyzny w tych tragicznych dniach, zbrojnie w sposób skuteczny przeciwstawili się niemieckiej eksterminacji Narodu Polskiego.